

בש"פ 775/15 - באיר אבו שאב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 775/15

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: באיר אבו שאב

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 17.12.2014 ומיום 15.1.2015 במ"ת 3469-12-14, שניתנו על-ידי כבוד השופטים ר' בש ו-י' ליפשיץ

תאריך הישיבה: ט"ז בשבט התשע"ה (5.2.2015)

בשם העורר: עו"ד מוחמד מסארווה

בשם המשיבה: עו"ד לינור בן אוליאל

החלטה

1. בפני ערר על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 17.12.2014 ומיום 15.1.2015 (מ"ת 3469-12-14, השופטים ר' בש ו-י' ליפשיץ בהתאמה) שבגדרן הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

כתב האישום והליכים קודמים

2. נגד העורר הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של שוד בנסיבות מחמירות בצוותא (לפי סעיפים 402(ב) ו-29

לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)), הפרעה לשוטרי בשעת מילוי תפקידו (לפי סעיף 275 לחוק העונשין) וקשירת קשר לפשע (לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין). לפי כתב האישום, העורר וחברו סמיר ג'רבאן (להלן: סמיר) הבחינו ביום 23.11.2014 במתלוננת, אישה כבת 70, בעודה צועדת ברחוב בעיר חדרה כשהיא נושאת תיק על כתפה. השניים החליטו לשדוד את תיקה של המתלוננת. לשם כך ניגש אליה סמיר ומשך ממנה בכוח את התיק. המתלוננת ניסתה להתנגד, אך סמיר משך בתיק בחוזקה כך שהיא נפלה על המדרכה ונחבלה בברכה ובסנטרה. לאחר שסמיר נטל את התיק והעבירו לעורר השניים נמלטו מהמקום. בתוך התיק היו כסף מזומן, כרטיסי אשראי, טלפון נייד, תעודת זהות, רישיון נהיגה וחפצים נוספים. על מנת לחלק ביניהם את תכולת התיק, כך נטען, עצרו העורר וסמיר בקרבת מקום. משהבחינו בשוטרים השניים נמלטו, כל אחד לכיוון אחר, והשליכו את התיק. בהמשך לכך, הם ניסו להתחבא מפניהם של השוטרים שדלקו בעקבותיהם. להשלמת התמונה יצוין כי נגד סמיר הוגש כתב אישום נפרד הנסב על האירועים המתוארים לעיל ומייחס לו אותן עבירות שיוחסו לעורר.

3. המדינה עתרה לעצור את העורר עד תום ההליכים נגדו. ביום 17.12.2014 קבע בית המשפט המחוזי (השופט ר' בש) כי קיימות ראיות לכאורה ועילת מעצר בעניינו של העורר.

4. בקובעו כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורר התבסס בית המשפט המחוזי על הראיות הבאות:

א. הודעותיו של סמיר במשטרה: מהודעות אלה למד בית המשפט המחוזי כי הפעולה של חטיפת התיק מהמתלוננת הייתה פרי תכנון מוקדם של סמיר והעורר. בית המשפט המחוזי ציין כי הוא מודע לכך שסמיר מסר גרסאות סותרות באשר לשאלת היכרותו עם העורר, אך קבע כי מקורן של חלק מהסתירות בכך שסמיר לא רצה להפליל את העורר בשלבים מוקדמים של החקירה.

ב. הודעה של השוטרת אורטל קטש: בהודעה זו תיארה קטש את ההתרחשויות ביום האירוע, מיד לאחר שקיבלה דיווח על חטיפת התיק מהמתלוננת. היא סיפרה כי בסריקות שביצעה באזור היא איתרה את העורר מתחבא בתוך שיח, וכי לאחר שתפסה אותו הוא ניסה להתנגד. עוד סיפרה קטש כי בחיפוש שנערך על החשוד נמצא בחזקתו חומר החשוד כסם "נייס גאי".

ג. הודעותיה של המתלוננת במשטרה: המתלוננת סיפרה במשטרה כי זמן קצר לפני אירוע חטיפת התיק היא הבחינה בשני צעירים דוברי ערבית משוחחים ביניהם, סמוך לרכבה. בית המשפט המחוזי סבר שתיאור זה עולה בקנה אחד עם גרסתו של סמיר לפיה לחטיפת התיק קדם תכנון של השניים. בית המשפט המחוזי הדגיש את החלק בהודעתה של המתלוננת שבו היא מתייחסת לחלוקת העבודה בין העורר לבין סמיר. לדברי המתלוננת, בחור אחד חטף ממנה את התיק בכוח וברח, בעוד הבחור השני לא עשה דבר בשלב שבו נחטף התיק, ורק לאחר מכן החל במנוסה בעקבות הבחור הראשון. בית המשפט המחוזי למד מכך כי העורר וסמיר פעלו לכאורה בצוותא אך אחריותם לאירוע אינה זהה, במובן זה שחלקו של העורר בביצוע היה שולי ביחס לחלקו של סמיר. בית המשפט המחוזי סבר שיש בכך כדי להשפיע על שאלת המסוכנות הנשקפת מהעורר, אך לא על התשתית הלכאורית להוכחת אשמתו.

ד. הודעותיו של העורר במשטרה: בשולי החלטתו, התייחס בית המשפט המחוזי לסתירות שעלו בין גרסאות שונות של העורר שמסר במשטרה – באחת מהן הוא הרחיק עצמו מהאירוע, ואילו באחרת ציין כי אמנם ראה את סמיר חוטף את התיק מהמתלוננת, אך סירב להצעתו של סמיר לקחת כסף שנמצא בו.

5. בהמשך לקביעותיו ביחס לראיות לכאורה, הורה בית המשפט המחוזי לערוך תסקיר מעצר בעניינו של העורר לצורך בחינתה של חלופת מעצר. במקביל, ביום 25.12.2014 בחן בית המשפט המחוזי (השופט ר' בש) את כשירותה של אמו של העורר לשמש כמפקחת בעניינו וקבע כי היא אמנם מפקחת ראויה, אך הוסיף כי על העורר להציג מפקח נוסף.

6. בתסקיר המעצר מיום 12.1.2015 הציג שירות המבחן את הרקע המשפחתי והאישי של העורר, צעיר חסר השכלה, שגדל בג'סר א-זרקא בתנאים של מצוקה. העורר, כבן 20, הוא אב לשני ילדים שאותם מגדלת אמו. עוד צוין כי מזה שנה וחצי משתמש העורר בסמים מסוג "ניס גאי", וכי דומה שאינו מצליח לגייס די כוחות לטיפול משמעותי לצורך גמילה. חרף זאת, המליץ שירות המבחן על שחרורו של העורר לחלופת מעצר בבית הוריו בפיקוח אמו ואיזוק אלקטרוני, אם ימצא לו מפקח נוסף, בנוסף לאמו.

7. ביום 15.1.2015 בחן בית המשפט המחוזי (השופט י' ליפשיץ) את האפשרות כי דודתו של העורר תשמש כמפקחת, אך התרשם כי היא אינה יכולה לשמש בתפקיד זה. בהחלטתו מאותו מועד קבע בית המשפט המחוזי כי חרף העובדה שהמעשים המיוחסים לעורר ולסמיר אינם ברמת חומרה גבוהה במיוחד וככאלה גם אינם משקפים מסוכנות גבוהה ביותר, עדיין אין מקום להורות על שחרורו של העורר לחלופת מעצר בפיקוחה הבלעדי של אמו. בית המשפט המחוזי הצביע בהקשר זה על השימוש שעושה העורר בסמים, ועל העובדה שאמו של העורר מטפלת גם באחיו ובילדיו. בית המשפט המחוזי הוסיף כי אם יוצעו מפקחים נוספים יהיה מקום לשקול את שחרורו של העורר לחלופה בשנית.

8. להשלמת התמונה יצוין כי בהחלטתו של השופט ליפשיץ מיום 4.1.2015 (מ"ת 3510-12-14) הוא הורה על שחרורו של סמיר לחלופת מעצר בבית הוריו. השופט ליפשיץ התייחס להחלטתו זו בעת שהורה שלא לשחרר את העורר לחלופת מעצר, והדגיש כי ההבחנה בין השניים נובעת בעיקרה מנסיבותיו האישיות של כל אחד מהם.

טיעוני הצדדים

9. העורר טוען כי אין תשתית ראייתית לכאורית ברמה המצדיקה את מעצרו עד תום ההליכים. לחלופין, הוא סבור שיש מקום לשחררו לחלופת המעצר שהוצעה בעניינו.

10. בעיקרו של דבר, גרסתו של העורר היא שהיה מעורב בבריחה והסתתרות בשל כך שהחזיק בסם "ניס גאי", וללא קשר למעורבות באירוע השוד או בתכנונו. בהקשר זה, הוא אף טוען כי קיימות ראיות לכאורה נגדו רק ביחס לעבירה של הפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו, וכי הודעתה של השוטרת נוגעת לעבירה זו בלבד, ולכן בה כדי להשליך על התשתית הראייתית בעניין השוד.

11. כמו כן, העורר טוען שלא היה מקום להתבסס כלל על הודעותיו של סמיר בשלב זה, בשים לב לסתירות שעולות מהן, ולכך שסמיר מסר גרסה הנוגעת לעורר רק לאחר שהתבררו פירוט בגרסה קודמת שמסר, ועל מנת להמעיט ממידת מעורבותו שלו באירוע.

12. העורר מדגיש את דבריה של המתלוננת שמהם עולה כי סמיר הוא שחטף את התיק ואילו העורר היסס ורק לאחר מכן ברח בעקבות סמיר. העורר טוען עוד שבהודעתה מיום 27.11.2014 המתלוננת מסרה מפורשות שלא הייתה תקשורת מילולית בין העורר לבין סמיר תוך כדי חטיפת התיק או אחריה. מכל אלה יש ללמוד, כך נטען, כי לא היה מעורב בשוד או בקשירת קשר לקראתו.

13. טענה נוספת של העורר נוגעת ליחס שבין עוצמת התשתית הראייתית הלכאורית ועילת המעצר בעניינו לבין שקילת שחרורו לחלופת מעצר. בהקשר זה, העורר טוען כי לנוכח הספקות שעולים ביחס להיקף מעורבותו באירוע ובשים לב לקביעתו של בית המשפט המחוזי כי מעשיו אינם משקפים חומרה יתרה, יש מקום לרכך את הרף הנדרש ממנו ביחס לחלופת המעצר. העורר סבור שניתן היה להחליט בעניינו על חלופת מעצר שתשרת את תכלית המעצר מבלי שתהיה כרוכה ב"מעצר בית מלא". בנוסף לכך, הוא מצביע על כך שהרקע המשפחתי והאישי שלו אינו מאפשר להציע מפקחים נוסף על אלה שכבר נבחנו, וטוען כי בית המשפט המחוזי היה צריך להביא זאת בחשבון. העורר מצביע גם על הקושי הכרוך בכך שדווקא סמיר, שמעורבותו בשוד הייתה ישירה, שוחרר לחלופת מעצר.

14. לבסוף, העורר מציין כי הוא שווה במעצר מאז סוף חודש נובמבר 2014 וכי טרם נקבעו מועדים לתחילת שמיעת התיק.

15. מנגד, עמדת המדינה היא שיש לדחות את הערר. המדינה מסכימה כי במישור העקרוני, העורר הוא "בר-שחרור", אולם לנוכח נתוני האישיים, לטענתה לא ניתן להסתפק בפיקוח על-ידי אמו, מה גם שהמשמעות המעשית של הדברים היא מעין "מעצר בית" של האם (בשל כך שתישא בעול הפיקוח לבדה).

דין והכרעה

16. לאחר ששקלתי את הדברים אני סבורה שדין הערר להתקבל במובן זה שעניינו של העורר יחזור לבחינה נוספת בבית המשפט המחוזי, בהתאם לעקרונות המפורטים בהמשך החלטתי.

17. בחינתו של חומר הראיות בתיק מלמדת כי אמנם קיימת תשתית ראייתית נגד העורר, אלא שזו אינה מאוד איתנה. מניתוח לכאורי של ההודעות שפורטו לעיל עולה שהעורר שהה במחיצת סמיר בשלב כלשהו שקדם לחטיפת התיק מהמתלוננת, וכי הוא נס מהמקום לאחר מכן. לכך מצטרפות גרסאותיו המאוחרות של סמיר, שאכן מסבכות את העורר במעורבות בחטיפת התיק מהמתלוננת.

18. מנגד, כפי שטוען העורר, גם בגרסאותיו של סמיר ניתן לזהות לכאורה סתירות פנימיות וכן סתירות ביחס להודעת המתלוננת - כך למשל בכל הנוגע לזהות האדם שברח עם התיק לאחר חטיפתו. ראוי להזכיר כי עדותו של סמיר היא העדות המרכזית שמפלילה את העורר. בהמשך לכך, הודעותיה של המתלוננת אינן מצביעות על העורר באופן ברור כמעורב בשוד עצמו. לבסוף, מתיאור ההתרחשויות על-ידי השוטרת עולה שמיד עם תפיסתו ציין העורר כי בכוונתו להפסיק לסחור ב"ניס גאי" (בהודעתה מיום 24.11.2014, שורות 27-28). בעובדה זו יש כדי לתמוך, ולו במידת מה, בגרסתו של העורר לפיה הוא הסתתר על רקע זה, ולא בעקבות מעורבות במעשים המיוחסים לו. אני סבורה שגם אם אין בדברים אלה כדי לגרוע מקיומן של ראיות לכאורה, יש בהם כדי להחליש במידת מה את התשתית הראייתית בעניינו של העורר, וחולשה מסוימת זו של הראיות צריכה להשליך גם על בחינת השאלה של חלופת המעצר (ראו למשל: בש"פ 5564/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (8.8.2011)).

19. אם כן, בעיצובה של חלופת המעצר במקרה זה יש להביא בחשבון שני שיקולים מרכזיים: הראשון הוא החולשה היחסית של התשתית הראייתית הלכאורית, כפי שזו פורטה לעיל; השיקול השני הוא העובדה שמסוכנותו של העורר היא בכל זאת על הצד הנמוך - בשים לב למידת מעורבותו הנטענת באירוע, לגילו הצעיר ולכך שהוא נעדר עבר פלילי. להשקפתי, שיקולים אלה מובילים למסקנה שחלופת המעצר אינה מחויבת להיות במתכונת של "מעצר בית מלא", וניתן להסתפק בחלופת מעצר ביתית בשעות הערב והלילה בלבד, ובכפוף לתנאים מגבילים נוספים כמפורט להלן. בית המשפט המחוזי עמד על כך שהמעשים המיוחסים לעורר ולסמיר אינם מצביעים על מידת מסוכנות גבוהה ביותר. יתרה מכך, אין מחלוקת בדבר חלקו השולי של העורר במעשה המתואר בכתב האישום ביחס לסמיר, ששוחרר בינתיים לחלופת מעצר. מהנתונים שהוצגו לפני עולה שעובר לאירוע המתואר בכתב האישום העורר עבד בעבודה קבועה. אני סבורה שבנסיבות העניין יש לשאוף לכך שכלל הניתן לא תימנע ממנו האפשרות להמשיך ולעבוד במהלך המשפט, במיוחד לנוכח מצבו הכלכלי הרעוע.

20. למעשה, הסיבה שהעורר לא שוחרר לחלופת מעצר ביתית עד כה נעוצה במידה רבה בכך שסביבתו המשפחתית והחברתית כוללת בעיקרה אנשים הסובלים מקשיים שונים, כך שאינם יכולים לשמש כמפקחים עיקריים. אמו מצטיירת כדמות האיתנה היחידה, שעול כל המשפחה על כתפיה. אכן, צודקת המדינה כי הטלתו של מעצר בית מלא על העורר באופן שיהיה מלווה בפיקוח של האם בלבד עשויה ליצור מצב בלתי אפשרי מבחינת האם, הנושאת בפועל בעול המשפחה כולה. אולם, כאמור, אינני סבורה שמעצר בית מלא מחויב בנסיבות העניין. מכל מקום, קשה להשלים עם מצב שבו העורר יישאר במעצר רק בשל צירוף נסיבות זה.

21. אני סבורה אפוא שראוי להורות על שחרורו של העורר לחלופת מעצר ביתית במתווה שייקבע על-ידי בית המשפט המחוזי לפי שיקול דעתו, בהתאם לעקרונות הבאים:

א. חלופת המעצר הביתית תהא בשעות הערב והלילה. השעות המדויקות ייקבעו על-ידי בית המשפט המחוזי לפי שיקול דעתו. במסגרת כך, רשאי בית המשפט המחוזי להתחשב גם בשעות העבודה של העורר, ככל שקיים מידע לגביהן וככל שהדבר יהיה רלוונטי. אמו של העורר תשמש כמפקחת העיקרית עליו בשעות שייקבעו.

ב. בית המשפט המחוזי יבחן האם מקצת מן המפקחים שנפסלו מלשמש כמפקחים לכל דבר ועניין, יוכלו

לשמש כמפקחים "מגבים" - כאלה שיוכלו לפקח על העורר באותם מקרים שבהם האם תצטרך לצאת מביתה בשעות שבהן, לפי החלטתו של בית המשפט, העורר יהיה חייב לשהות בו. אם בית המשפט המחוזי ימצא כי קיימים מפקחים מתאימים לתכלית מוגבלת זו הוא יורה על צירופם כמפקחים בנוסף לאם.

ג. בית המשפט המחוזי יקבע תנאים נוספים לשחרור לחלופת מעצר, לרבות מתן ערבויות כספיות, הכול בשים לב למאפייניו של העורר ובשים לב למצוקה הכלכלית של המשפחה.

22. אשר על כן, הערר מתקבל, כאמור בפסקה 21 לעיל.

ניתנה היום, כ"א בשבט התשע"ה (10.2.2015).

ש ו פ ט ת
